

Některé zásady bojové činnosti letectva

Generálmajor Jozef Kúkel

Zásady bojové činnosti, vyplývající z charakteru soudobé války jsou vcelku všeobecně známy. V některých případech však zůstáváme u starých zásad a málo progresivně uplatňujeme nové požadavky i teoretické závěry v praxi. Tak je tomu v některých případech i v úkolech a požadavcích kladených na letectvo, zvláště pak na letectvo frontové.

Letectvo zůstává i nadále důležitým prostředkem dopravy jaderných zbraní na cíl. V některých případech je nejen výhodnějším prostředkem než rakety, ale nelze jej ani jinými prostředky nahradit. I když raketová vojska přebírají většinu úkolů jaderného napadení, zůstává letectvu ještě celá řada důležitých úkolů, jejichž splnění má pro operaci rozhodující význam. Vysoce pohyblivé prostředky nepřítel, zvláště všechny druhy ZHN, jsou pro vlastní vojska nejnebezpečnější a právě proti nim bude působit letectvo. Při stanovení úkolů letectvu se vychází zvláště z těchto jeho takticko-technických vlastností:

- schopnost zásahu proti pohyblivým cílům;
- schopnosti účinného zásahu proti malým a bodovým cílům i bez použití jaderných zbraní;
- možnost rychlého přenesení úsilí na libovolný směr a do libovolného prostoru, která je omezena jen doletem letounů;
- možnost těsného spojení průzkumu s bezprostředním ničením cílů, zvláště pak zbraní hromadného ničení;
- možnost změnit rozhodnutí těsně před cílem a napadnout cíl podle rozhodnutí osádky na základě konkrétní, dříve neznámé nebo změněné situace;
- možnost rychlého zásahu.

K úkolům PVO se využívá výhodných vlastností raketových střel. I zde však letectvo zůstává důležitým druhem vojska; dokud ve výzbroji nepřítel zůstává jako hlavní úderná síla strategické letectvo a ostatní druhy letectva (průzkumné, dopravní atd.) mají své důležité určení, je zařazení stíhacího letectva do systému PVO plně opodstatněné. Aby byla zabezpečena kontinuita PVO i při vysokém

tempu útočné operace, je nutné položit důraz na prostředky PVO s velkou manévrovostí. Takovým prostředkem je právě stíhací letectvo, jako jediný prostředek pozemního vojska. V řadě případů je použití stíhacího letectva v boji s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení jediným východiskem, např. odražení letounů vyzbrojených řízenými střelami typu „vzduch-zem“, které odpalují střely a navádějí je na cíl z míst mimo dosah ostatních prostředků PVO, boj s nepřátelským letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení na vzdálených přístupech apod. Stíhací letectvo má nejlepší podmínky k ničení všeho druhu výsadků a průzkumného letectva ve vzduchu.

Dalšími významnými úkoly letectva jsou zejména úkoly vzdušného průzkumu a vzdušné přepravy vojsk a materiálu. Vzniká tedy význam letectva průzkumného, dopravního výsadkového, dopravního zásobovacího, spojovacího.

Vzhledem k svým vlastnostem má letectvo v soudobých operacích stále důležité poslání, a to jako prostředek úderný, schopný ničit cíle nejrůznějšího charakteru na zemi, jako prostředek v systému PVO i při plnění dalších úkolů, zvláště průzkumných a dopravních.

Frontové letectvo plní v útočné operaci mimořádně důležité úkoly, na nichž závisí i dosažení konečného cíle operace. V přípravě i průběhu frontové útočné operace plní letectvo tyto úkoly:

- ochrana vojsk frontu stíhacím letectvem v součinnosti s prostředky PVO frontu;
- ničení zjištěných atomových prostředků a nepřátelského letectva;
- podpora pozemních vojsk při překonávání jednotlivých pásem obrany, násilném přechodu širokých vodních toků a při pronásledování nepřítel;
- nepřetržitě a bděle sledování nepřátelských záloh a jejich ničení;
- vzdušný průzkum;
- dopravní úkoly výsadkové, zásobovací a jejich zabezpečení.

Ve starém pojetí se často chápou úkoly letectva zvláště v souvislosti s jeho čin-

ností nad bojištěm. Mylné jsou názory na úkoly letecké podpory a její nepřetržitost. Zastavme se u těchto dvou otázek.

K bojové činnosti nad bojištěm se používalo letectva už v první světové válce. Ve druhé světové válce jeho význam ještě více vzrostl, přesto, že význam „bojiště“ se nezměnil. Pod pojmem bojiště rozumíme pásmo terénu, v němž bojují pozemní vojska válčících stran. Prostor bojiště je dán do hloubky sférou skutečné činnosti hlavních palebných prostředků armády, kterými ještě v druhé světové válce bylo dělostřelectvo. Dnes mají pozemní vojska ve výzbroji dostatečně množství raketových prostředků operačně taktického určení, schopných ničit různé cíle na vzdálenost sta kilometrů. Jáderné raketové prostředky se staly hlavní palebnou silou pozemních vojsk, která řeší hlavní palebné úkoly, zatímco hlavní dělostřelectvo je doplňuje. Hloubka bojiště tudíž dnes přesáhla mnohonásobně dříve omezený prostor palby dělostřelectva a zahrnuje ne desítky, ale stovky kilometrů.

Pro bojovou činnost letectva má bojiště a zvláště pak jeho hloubka značný význam. Pod pojmem „bojová činnost letectva“ nad bojištěm je tedy nutno vidět celé bojiště v dnešním pojetí a ne bojiště ve starém slova smyslu, představující prostor značně omezený. Pro letectvo je podstatný rozdíl připravovat a vést bojovou činnost v pásmu činnosti klasického dělostřelectva nebo působit až na hranici dosahu raketových jaderných zbraní. Důvody tohoto rozdílu je třeba vidět ve zvýšených palebných možnostech pozemních vojsk, v takticko-technických datech soudobých letounů i možnostech součinnosti, která zvláště při dnešních rychlých změnách situací na bojišti nebude vždy uskutečnitelná a dovedena až do osádek letounů a jednotek pozemních vojsk.

Palebnými prostředky pozemních vojsk, zvláště pak raket taktického určení i rostoucí palebnou silou jiných zbraní značně vzrostla úderná síla pozemních jednotek, které jsou dnes schopny ničit mnohé cíle, které byly dříve zásadně přidělovány letectvu. Na druhé straně se však u nepřítelů objevily nové zbraně, rozmístěné v hloubce a při novém pojetí bojiště, tedy na bojišti, které jsou rozhodující a které není možné ničit jinak než způsobem „zjistit a zničit“. Proti jaderným raketovým prostředkům nepřítel, které mimo jiné jsou malorozměrné, vysoce pohyblivé a dobře maskované musí být soustředěno hlavní úsilí letectva na bojišti.

Takticko-technické vlastnosti soudobých letounů, charakteristické vysokými rychlostmi pohyblivými se od M 1 až po M 2 činí problematické jejich navedení klasickými způsoby pomocí důstojníků pro navedení. Náročnost na techniku pilotáže i vyhledávání cílů, které je třeba ničit, vyžaduje daleko více soustředit pozornost osádek na tyto úkony a zbavit je starosti o vyhledávání a upřesňování situace vlastních pozemních vojsk. Situaci pozemních vojsk zvláště u předsunutých odřadů nebude možno osádkám předem a mnohdy ani ne ve vzduchu předat.

Tyto skutečnosti hovoří jasně pro přenesení úsilí letectva do větší hloubky. Z hlediska důležitosti cílů, zjednodušení součinnosti i využití charakteristických vlastností letectva je dnes zcela opodstatněné vedení bojové činnosti letectva nad bojištěm od hloubky 15 – 20 km od linie fronty až na vzdálenost plného taktického doletu.

Nový charakter činnosti pozemních vojsk, jiná situace v taktické i operační hloubce, zdokonalená letecká technika, mohutné prostředky ničení, které jsou ve výzbroji soudobých armád, to vše se odráží v nových způsobech bojové činnosti letectva. Na škodu věci však někteří důstojníci, zvláště pozemních vojsk ne vždy berou v úvahu tyto skutečnosti. Na společných cvičeních s pozemními vojsky se často posuzuje efektivnost činnosti letectva podle počtu letadel, která bezprostředně působí před linií fronty (které je vidět z pozorovatelny), tzn. podle vnějšího efektu. Letečtí velitelé jsou nuceni k tomu, aby podle tohoto jednak starého pojetí, jednak celkového efektu, zvláště při ukázkových cvičeních plánovali a uskutečňovali činnost svých jednotek a osádek. Tím dostávají ony i osádky zkreslené názory na jejich skutečné úkoly. Výsledky bojové činnosti letectva je třeba hodnotit podle toho, jaké ztráty způsobí nepříteli, které pozemní a vzdušné cíle, bránící postupu pozemních vojsk letectvo ničí.

Nový obsah má i pojem „letecká podpora vojsk“. Pod tímto termínem se rozumí bojová činnost letectva, která je zahájena s přechodem vojsk do útoku a končí splněním stanovených úkolů. Při tom se však všeobecně myslí, že cíl podpory je součinnost letectva a jiných palebných prostředků při překonávání odporů nepřítelů.

Takovéto chápání neodpovídá podmínkám raketové jaderné války. Cílem letecké podpory je poskytnout pomoc vojskům

při ničení rozhodujících cílů ovlivňujících bezprostřední činnost vojsk. Letectvo je však schopné vést daleko aktivnější činnost a provádět jaderné údery daleko před prostor bojové činnosti předsunutých oddílů pozemních vojsk. Tím nabývá činnost letectva daleko většího rozmachu a vychází daleko za hranice letecké podpory. Úkoly letecké podpory bude letectvo plnit jen v určitých epizodách a jen za použití klasických prostředků ničení.

V době 2. světové války náročnost letecké podpory vojsk se spojovala s její nepřetržitostí, protože vojska v průběhu útočné činnosti neustále potřebovala ničit palebné prostředky nepřítele, které ztěžovaly nebo znemožňovaly postup vlastních vojsk do hloubky. V důsledku toho nepřetržitost letecké podpory se neuskutečňovala jako trvalý pobyt podporujícího letectva nad bojištěm. Nejcharakterističtější byla tato činnost pro bitevní a stíhací letectvo. V době útoku pozemních vojsk „bitevníci“ šli na linii fronty v nepřetržitých proudech současně několika jednotkami. Po prvním útoku přecházeli v kruh a ničili cíle před útočícími vojsky, jako by čistili cestu k určené čáře. Stíhači rovněž v průběhu dne nepřetržitě hlídali nad bojištěm a nedávali možnost letectvu nepřítele útočit na chráněná vojska. Taková bojová činnost plně odpovídala požadavkům doby a byla plně opodstatněná.

V podmínkách raketové jaderné války je letecká podpora vojsk možná pouze v určitých případech. Nyní vystupuje do popředí ne nepřetržitost letecké podpory vojsk, ale nepřetržitost činnosti letectva ve prospěch úspěšného ukončení útočné operace vojsk. Při tom pod pojmem „nepřetržitost činnosti“ se rozumí ne dlouhé zdržování letounů nad vojsky, ale jeho schopnost na výzvu v kterýkoli čas při různých meteorologických podmínkách vzletět a udeřit na cíl, který ohrožuje pozemní vojska, při čemž nezáleží na vzdálenosti od linie fronty.

V minulé válce všechny palebné pro-

středky nepřítele (dělostřelectvo, minomety, tanky atd.), které kladly odpor útočícím vojskům, byly v bezprostřední blízkosti linie fronty nebo v nevelké hloubce od ní. Nyní mají vojska nepřítele jako hlavní palebnou sílu raketové jaderné prostředky, které mohou být umístěny v celé hloubce pásma útoku vojsk. Letectvo může ničit včas tyto prostředky pouze při širokém rozmachu jeho činnosti a schopnosti v kteroukoli dobu udeřit na tyto rozhodující cíle jak podle zpráv průzkumu, tak i samotným vyhledáváním v prostorech jejich pravděpodobného rozmístění. Přesto, že letectvo nebude trvale nad bojištěm, nároky na nepřetržitou jeho činnost ve srovnání s minulou válkou neúměrně vzrostly. Letectvo musí být vždy schopné v součinnosti s raketovými prostředky vojsk frontu, nebo samostatně v krátkém čase ničit nebo vyhledat a ničit nebezpečné cíle a tak zamezit nepříteli jaderné údery proti vlastním útočícím vojskům.

Zabezpečení nepřetržité činnosti letectva vyžaduje vysoký stupeň připravenosti létajícího personálu a plné využití všech bojových vlastností letecké techniky, její výzbroje a nových prostředků ničení.

Zkoumáme-li jen některé způsoby činnosti letectva, vidíme, že doznaly podstatných změn. Letectvo řeší jako prostředek použití jaderných zbraní v operacích pozemních vojsk mnoho důležitých úkolů a je schopno právě tak jako raketové prostředky vést útočnou činnost v daleko širších měřítkách. Současně s tím, stejně jako v minulosti, plní úkoly vzdušného průzkumu, přepravuje vojska, bojovou techniku a materiální prostředky vzduchem ve prospěch činnosti pozemních vojsk.

Kvalitativní změny bojových vlastností letectva a pozemních vojsk vyžadují upustit od zastaralých způsobů jeho bojové činnosti a nahradit je novými, které dávají lepší možnosti plného využití letectva v nových podmínkách současného ozbrojeného zápasu.